

Резюме

на Ситуационен анализ на състоянието на сектор „Рибарство“ в България

Настоящото резюме на Ситуационния анализ на състоянието на сектор „Рибарство“ в България: <https://www.eufunds.bg/bg/pmdr/node/4985>, е подготвено от екипа на НСОРБ. То има за цел да улесни общините, като им предостави в обобщен и синтезиран вид по-важната информация за състоянието на сектора и визията, стратегическите цели и насоки за програмирането на програмата за морско дело, рибарство и аквакултури за програмен период 2021-2027.

I. Състояние и развитие на сектор „Рибарство“ в България:

1. Исторически преглед:

Рибарството по българските земи има вековна традиция. От основаването на българската държава, по време на първото и второто българско царство, риболовът е бил главно в реките. По днешното българско черноморско крайбрежие са ловували основно чужденци. Интересът на българите към Черно море и неговите ресурси се пробужда едва в началото на третото българско царство. Риболовът по река Дунав и вътрешните реки винаги е бил зависим от режима на техните води.

Като се има предвид, че общата дължина на реките и техните притоци е над 150 000 km, при добив от 8 до 10 kg средно на километър може да се отчете, че средногодишният улов е бил в границите между 1.5 и 2 млн. kg. По-голямата част от рибата се е реализирала на пазара в прясно състояние за местни нужди, а останалата е консервирана чрез осоляване, но след 1920 г. тази практика почти е преустановена, поради все по-намаляващия улов и нарастващото търсене на прясна риба. В периода 1940-1944 г. дунавският риболов е бил осъществяван от 3 450 регистрирани риболовци и 1 250 лодки. Средно за периода уловът на риба от река Дунав е бил 1 650 t и 850 t от блатата.

В морските басейни риболовът се извършва в участъци, чиято дълбочината не надвишава 300-500 m. В Черно море тази граница на риболовните участъци е към 150-160 m, тъй като в по-дълбоките слоеве присъства токсичният газ сероводород. Статистиката за черноморския улов показва, че той не надхвърля 50-60 хил.t годишно, докато в Северно море, което има почти същата площ, уловът достига 2 млн.t. По-голямата част от уловената в Черно море риба се

търгува в прясно състояние директно от риболовните съдове. През пролетта и есента, когато уловът е бил по- изобилен, част от рибата се е консервирала.

Необходимостта от изкуствено развъждане на риба е осъзната още в края на XIX век. На Първото българско земеделско-промишлено изложение, открито в Пловдив през 1892 г., е направена демонстрация за построяване на изкуствен рибарник. Две-три години по-късно към земеделските училища в Русе и Садово са построени стопанства за развъждане на шаранови видове. Инициатива за съживяването на отрасъла се поема от Министерство на земеделието, като съвместно със Св. Синод през 1922 г. се построява пъстървовата станция край Рилския манастир. Година по-късно е построена втората рибовъдна станция (с. Устово, Смолянско). През 1924 г. Министерство на земеделието открива Държавна пъстървова станция над Самоков за производство на зарибителен материал за речна пъстърва.

След 1950 г. започва бързо развитие на шарановъдството. През 1952 г. площта на басейните, годни за рибопроизводство, е увеличена повече от 10 пъти в сравнение с тази преди 1944 г. През 1957 г. тя нараства до 54 000 дка и надхвърля 160 000 дка в края на 1965 г. През 1976 г. водната площ на шарановите стопанства достига 25 060 дка при среден добив 200-250 kg/дка. В същото време пъстървовите рибовъдни стопанства са с площ 160 дка. Освен това за екстензивно риборазвъждане са ползвани 294 000 дка язовирна площ. През 1978 г. Министерският съвет приема целева програма за развитие на сладководното рибовъдство, в която е предвидено през 1980 г. добивът на сладководна риба в страната да достигне 16 000 t, а през 1985 г. - 35 000 t. Въведени са единно държавно планиране и статистическа отчетност.

През 1982-1983 г., отрасълът разполага със значителен капацитет за рибопроизводство - 300 000 дка язовири, 37 000 дка топловодни, 400 дка студеноводни басейни и 150 дка садкови стопанства. В този период годишното производство на сладководна риба достига 16 000 t, от които 2 000 t пъстърва. Увеличават се добивите от малките и средни язовири до 109 kg/дка, от садковите стопанства до 20 kg/m³, а от океанския риболов на 147 000 t годишно. Общото производство надхвърля 100 000 t, от които 10-12% са от аквакултури. Производството, на човек от населението, достига 1.8 kg, при средно световно производство по този показател, за периода 2.3 kg. В края на миналия век започва процес на упадък на рибното стопанство. Годишното производство на риба за консумация намалява на 8 400 t през 1990 г., а през 1995 г. достига най-ниското си равнище - 2 500 t. Рязко се влошава производствено-финансовото състояние на почти всички производствени единици вследствие

преустановената активна намеса на държавата в областта на сладководното рибовъдство и новата икономическа среда в страната.

От 1990 г. започва преструктуриране на отрасъла. Предприятията на черноморския риболов са 100% приватизирани, предприятията за рибовъдство или техни обособени части (рибовъдни ферми) - над 95%, а океанският риболов е ликвидиран поради неефективно преструктуриране на държавната компания „Океански риболов“. Риболовната дейност в река Дунав се извършва изцяло от частни лица, снабдени с разрешителни за стопански риболов (лицензи). Средногодишно около 2 000 души се занимават със стопански риболов. За повече от 60% от тях риболовът е основна професия и повече от 70% от доходите им идват от тази дейност. Около 2000 г. общият годишен улов от река Дунав се стабилизира на ниво около 1 000 t.

В българската икономика рибарството и аквакултурите не са структуроопределящи сектори, но са изключително важни за поминъка на населението в някои общности и за териториалното развитие на части от българското морско крайбрежие и поречието на някои от българските реки и конкретно река Дунав.

2. Стопански риболов:

Сектор „Рибарство“ има дял в БВП по-малък от 1%. Общото производство на риба се формира от 2 главни източника – стопански риболов и аквакултури. Стопанският риболов се разделя на две групи – морски риболов в Черно море и сладководен риболов - в р. Дунав. До 2006 г. стопански риболов се извършва и във вътрешните водоеми (средните и големи язовири) на страната.

По данни на Изпълнителната агенция по рибарство и аквакултури (ИАРА) през 2018 г. общият улов на риба и други водни организми от стопански риболов в страната нараства с 1% в сравнение с 2017 г. Общият улов възлиза на 8 602.4 t, от които 8 546.7 t в Черно море и 55.74 t в река Дунав. В сравнение с 2017 г. уловите в Черно море нарастват с 0.9%, а в река Дунав с 4.1%.

Общото количество уловени морски видове риби през 2018 г. е в размер на 4403.9 t, което е с 396.8 t повече спрямо 2017 г. Традиционно, най-значителен е уловът на цаца, възлизащ на 3187.8 t, като бележи лек ръст от 3.2 t в сравнение с предходната година.

Уловът в река Дунав през 2018 г. се увеличава с 4.1% спрямо 2017 г. Общото количество е в размер на 55.74 t, в т.ч. от сладководна риба 54.3 t, от проходни риби – карагъз 1 t, и от други водни организми 0.5 t. Най-големи количества

улов се отчита при бяла мряна - 11.59 t, шаран - 6.87 t, платика - 5.22 t и пъстър толстолоб - 5 t. В сравнение с предходната година се наблюдава нарастване на общите улови на сладководна риба с 10.6%. Значително е увеличаването на уловите от бяла риба- с 61.1%. При улова на проходни риби (карагъоз) в река Дунав се наблюдава нарастване със 100% в сравнение с предходната година. Уловът на други водни животни намалява чувствително с 87.5% спрямо 2017.

По данни на ИАРА към 31.05.2019 г. отчетеният общ стопански улов на риба и други водни организми възлиза на 4034.72 t - с 53% повече в сравнение с първите пет месеца на 2018 г. В рамките на периода, уловът в Черно море е в размер на 4017.14 t, а този в река Дунав - 17.58 t, съответно с 54% и 10% повече спрямо същия период на предходната година. Значително по-големите улови за първите 5 месеца на 2019 г. в Черно море се дължат на увеличението на улова на цаца - с 28% и особено на рапани - с 2.5 пъти, от 639.8 t на 1596.2 t.

Около и над 95% от предприятията в подсектор 03.11 Океански и морски риболов са микро предприятия (до 9 заети) през всичките години от периода, както и 100% от предприятията в подсектор 3.12 Сладководен риболов.

3.Аквакултури:

Производството на риба и други водни организми в България е ориентирано традиционно към сладководните аквакултури. Опитите за култивиране на морски организми стартират през 80-те години на миналия век с изграждането на първите колекторни установки за черна мида. След прекъсване от няколко десетилетия, през 2007 г. има изградени 15 колекторни стопанства с общо производство от около 300 t. Днес производство на черна мида надхвърля 3000 t и представлява около 30% от цялата продукция от аквакултури.

Сладководните аквакултури в България продължават да имат доминираща позиция както по отношение на брой на стопанствата (96%), така и по обема на продукцията (79%) и видовото многообразие на култивираните организми (95%).

За периода 2013-2019 г. броят на видовете, отглеждани в аквакултури, варира в рамките на 33-40 вида. По данни на ИАРА, през 2019 г. общото производство от аквакултури (зарибителен материал, риба и други водни организми) възлиза на 16 442 t. Най-съществен ръст в производство се регистрира през 2014 г., когато обемът на продукцията от аквакултури достига 11 206 t, което представлява ръст от 45.5% спрямо предходната 2013 г. През 2014 г. се отчита увеличение както при производството на сладководни аквакултури от 3 585 t (40%), така и на

морски с 1 504 t (60%). Тенденцията за продукция с годишен обем от около 16 500 t се запазва през последните четири години (2016-2019 г.)

С най-голяма продукция от аквакултури за 2019 г. са областите Монтана, Пловдив, Стара Загора, Бургас, отчетено на база производство на риби, като годишният добив в тези области надхвърля 1000 t. Средният добив от област за периода е 519 t. С продукция над 2000 t е и област Добрич, но това е за сметка на черната мида, която има висока единична маса.

Основен дял в структурата на стопанствата у нас през 2019 г. имат фермите, произвеждащи между 1 и 5 t годишна продукция - 136 броя (32%), следвани от стопанствата с годишна продукция между 10 и 50 t - 97 броя (23%). Значителен е и броят на стопанствата с продукция под един тон. Такива са 89 стопанства или 20% от всички активни за периода. Като цяло, стопанства, произвеждащи до 50 t формират 88% от всички стопанства. Продукцията над 200 t са отчетели 17 ферми (5%). Производството на черни миди също е разпределено неравномерно между опериращите ферми за 2019 г., като една ферма произвежда 62% от цялата продукция от миди.

Броят на регистрираните у нас стопанства за аквакултури показва постоянен тренд на увеличение. За периода 2013-2019 г. броят им се е утроява достигайки 754 в края на 2019 г.

4.Преработка на риба и други водни организми:

Общият брой предприятия в сектора се мени между 41 и 51 за периода от 2014 г. до 2018 г., като през последната година той е 41. Средните предприятия са най-устойчиви, броят им е между 14 и 19, а дялът им от всички - средно 29%. Най-много предприятия в сектора има в областите Бургас и Варна. Според данните от НСИ за периода 2014-2018 г. в област Бургас те са между 10 и 13.

Обемът на произведената продукция се е повишил от 11 596 t през 2014 г. до 16 447 t през 2017 г., а през 2018 г. е 14 602 т. или с с 50% за периода 2009-2017 г., а на продадената продукция от 10 429 t през 2014 г. до 14 621 t през 2017 г. и 13 355 през 2018 г. Сравнено с предходния петгодишен период 2009-2013 наблюдаваме с средно 24% повече произведена продукция и с 19% повече продадена продукция. В същото време обемът на производството на готови рибни ястия се запазва на постоянни нива между 386 т. и 422 т. за периода 2014-2018 г., като само през последната година има повишение до 887 т. При продажбите на готови рибни ястия стойностите са практически идентични.

Четири продуктови групи доминират в произведената продукция: ракообразни, мекотели, други водни безгръбначни и водорасли, преработени или консервирани по друг начин; риба, преработена или консервирана по друг начин, без готови рибни ястия; риба, замразена; други водни безгръбначни и водорасли, замразени, сушени, осолени или в саламура.

5. Пазари и търговия с риба и други водни организми:

Годишните продажби на едро нарастват с най-висок темп между 2009 г., когато са 154.9 млн. лв. и 2011 г., когато достигат 249.9 млн. лв и не се променят до 2014 г. когато са 236.7 млн. лв. За периода 2014-2018 г. има нарастване със стойност през 2018 г. от 290.1 млн. лв. Годишните продажби на дребно нарастват относително равномерно през целия период от 136.6 млн. лв през 2009 г. и 256.5 млн. лв през 2014 г. до 368 млн. лв през 2018 г. До 2013 г. включително, продажбите на едро са по-високи от продажбите на дребно, а след 2014 г. продажбите на дребно са по-високи. Средният годишен ръст на продажбите на едро за периода 2009-2018 г. е 3.1%, а на дребно 10%. За периода 2014-2018 г. показателите са съответно 5.2% и 9.4%.

6. Любителски риболов:

България има много достъпни за гражданите естествени (реките, езерата, блатата, Черно море, р. Дунав) и изкуствени водоеми (основно язовирите), в които може да се практикува любителски риболов. Любителският риболов има важно социално значение за населението на България, тъй като представлява вид отдых и развлечение, който може удачно да бъде съчетаван с природен, селски и екологичен туризъм. По тази причина броят на билетите за любителски риболов в страната като цяло ежегодно нараства и през 2019 г. в регистъра на ИАРА е посочено, че има издадени 231 466 бр. билети.

7. Заетост в сектор „Рибарство“:

Броят на заетите лица (в еквивалент на пълна заетост) се повишава от 830 през 2014 г. до 1 126 през 2018 г. по данни на НСИ. Над 93% от заетите лица за периода 2014-2018 г. са в три области: Бургас, Варна и Добрич. Разходите за възнаграждения нарастват от 3 796 хил. лв. през 2014 г. до 9 115 хил. лв. през 2018 г.

8. Консумация на риба и рибни продукти:

Рибата е популярен сред българските граждани продукт. В сравнение с рибата, другите водни организми и производните продукти регистрират значително по-

малък потребителски интерес, като хайверът, моллюските и ракообразните са относително популярни, докато продуктите от водорасли са най-малко консумирани.

Доминиращият модел за консумация на риба сред градските жители е веднъж седмично - 35% декларира това (най-много в малките градове - 39%). Общо над половината граждани (54%) консумират риба поне веднъж седмично, 77% го правят поне няколко пъти месечно, а 89% - поне веднъж на месец. Значително по-рядко се консумират рибни продукти и други водни организми, като там честотата рязко спада, като най-често тя е по-рядко от веднъж месечно. Тези продукти се консумират повече сред по-заможните, по-образованите, хората в активна възраст между 36 и 60 години. Жителите на столицата консумират риба по-интензивно (80% от пълнолетните столичани го правят няколко пъти месечно или по-често, спрямо 75% за останалите градове). Основното място за консумация на риба и рибни продукти остава домът. Общо 71% от градските жители консумират риба и рибни продукти в домашни условия поне няколко пъти месечно. Заведенията са относително популярни като над половината граждани декларира, че ги посещават най-малко веднъж месечно, за да консумират риба. Специализираните рибни ресторанти са най-малко популярни (1/4 не консумират риба в тях).

България е на предпоследно място по потребление на продукти от риба и аквакултури в ЕС годишно (7.8 kg на човек), като след нас е Унгария с 5.3 kg на човек, а пред нас – Румъния със 7.9 kg на човек. Средното ниво за ЕС е 24.3 kg на човек или 3.33 пъти по-високо отколкото в България. Водещи страни са Португалия с 56.8 kg на човек и Испания с 45.6 kg на човек.

II. Принос на оперативните програми за развитието на сектор рибарство – Оперативна програма за развитие на сектор рибарство 2007-2013 и Програма за морско дело и рибарство 2014-2020:

1. Оперативна програма за развитие на сектор Рибарство 2007-2013 (ОПРСР):

Подадени са общо 606 бр. проектни предложения, като от тях 210 бр. са отхвърлени (35%). Общият брой на сключените договори е 396. От тях анулирани са общо 81 бр. договори (20%). За целия период на действие на ОПРСР по сключените договори са сертифицирани разходи на 95.51% от бюджета на Програмата. Общият ефект от прилагането на програмата е: 95 скрапирани кораба; 22 модернизирани стопанства за отглеждане на аквакултури; 28 новосъздадени стопанства за аквакултури; 15 мидени ферми, от

които 4 модернизирани и 11 новосъздадени; 5 060 t производството на аквакултури от проектите, финансирани по програмата през 2015 г.; 67% увеличение на потреблението на риба (от 3.5 kg на 5.2 kg на лице от домакинството) в периода 2005-2015 г.; 17 предприятия за преработка на риба и рибни продукти; реконструирани и модернизирани са три рибарски пристанища - Сарафово, Поморие и Черноморец; създадени 6 МИРГ на територията на страната и др..

2.Резултати от подхода ВОМР - принос за развитието на регионите:

С подкрепата на ОПРСР са създадени шест МИРГ: „Шабла-Каварна-Балчик“, „Поморие-Несебър“, „Приморско- Созопол-Царево“, „Български Черноморски Сговор Бяла-Долни чифлик-Аврен“, „Главиница-Тутракан-Сливо поле“, „Високи Западни Родопи: Батак-Девин- Доспат“. Те покриват територия от 7 375 km² и население от 211.8 хил. души. Общият брой регистрираните проектни предложения в МИРГ по местните стратегии за развитие е 347, от които по 229 са сключени договори за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ.

За периода на прилагане на стратегиите са проведени 82 дейности с цел популяризиране на консумацията на местни продукти от риболов и аквакултура; създадени са 59 нови туристически продукта; създадени или обновени са 74 бр. туристически атракции; възстановени са 42 зони за отдих и са проведени над 50 фестивали, концерти, изложби, панаири и т.н. Броят на новосъздадените работни места на територията на МИРГ достига 411, като 153 от тях са заети от жени.

Прилагане на подхода ВОМР в ПМДР (2014-2020): Към момента са сключени договори с девет МИРГ - „Шабла-Каварна-Балчик“, „Несебър-Месемврия“, „Бургас-Камено“, „Български Черноморски Сговор Бяла-Долни чифлик-Аврен“, „Поморие“, „Варна, район Аспарухово-Белослав-Аксаково“, „Високи Западни Родопи: Батак-Девин- Доспат“, „Самоков“ и „Пазарджик“. Шест от групите са разположени в района на Черноморското крайбрежие, а три във вътрешността на страната.

Общият брой на сключените до момента договори по мерките от стратегиите е 13 бр. Като обобщение може да се каже, че поради късното стартиране на дейностите по този приоритет, до момента броят на проектните предложения и сключените договори е нисък, но се очаква подобно на ОПРСР, МИРГ да бъдат много активни в усвояването на финансовата помощ и да допринесат за устойчивото развитие на местните рибарски области.

3.,,Научени/ненаучени уроци“ за следващия програмен период:

Допуснати грешки при прилагането на двете ОП са следните:

- ниско качество на постъпилите проектни предложения от сектор Аквакултури, без професионална обосновка, водещо до анулирането им в процеса на изпълнение или до невъзможност за изпълнение;
- инвестиционните проекти в сектор Аквакултури са тромави, обхващат много допустими дейности;
- необходимо е да се стимулира подпомагането на инвестиционни проекти с по-малък размер, които касаят основно модернизация на съществуващи стопанства и предприятия;
- липсата/ограничената организираност в професионални организации на производители на аквакултури определено има принос за хаотичното и с ниско качество на предлаганите проекти;
- бенефициенти, неизпълнили производствените си програми по проекти по ОПРСР, са спечелили проекти и по ПМДР, което може да мултиплицира проблеми от предходния програмен период;
- критериите за допустимост да са различни от тези за избор на проекти;
- недостатъчни/липсващи обучения за повишаване на квалификацията (технологична и производствена) на служителите, отговорни за одобрението на проекти;
- одобрение на проекти за изграждане на производствени мощности в неподходящи водоеми (садки в малки и плитки язовири) или отглеждане на риба в несвойствени за тях мощности (бяла риба в садки) и др.

4.Прилагане на ОПМДР в други страни от ЕС:

Федерална Република Германия: От 16-те провинции на Федерална Република Германия, 11 провинции са се възползвали от помощта на ЕФМДР. Проектните предложения са конкретни, целево насочени към определена допустима за подпомагане дейност. От помощта са се възползвали много рибопроизводители с малки до средно големи суми за закупуване основно на специфично оборудване, модернизация на стопанствата, и по-малко за строителство на нови производствени мощности.

Република Румъния: Подпомогнатите по линия на ЕФМДР проекти в Румъния са общо 402 бр. Най-много на брой проекти са подпомогнати по изпълнението на стратегиите за водено от общностите местно развитие, като болшинството от тях са много конкретни и касаят изпълнението на важни за определен регион дейности. Наред с типичните за този приоритет проектни дейности, са

подпомогнати и много дейности, касаещи образователни инициативи и са създадени много образователни центрове.

IV. Образование, обучение и научно-изследователска дейност:

Акредитираните висши училища, които провеждат обучение по специалности, свързани със сектор Рибарство са Софийският университет „Св. Климент Охридски” и Тракийският университет.

Научна и изследователска дейност се осъществяват в Института по рибарство и аквакултури, Пловдив; Института по рибни ресурси, Варна; Института по Океанология, Варна и Института по биоразнообразие и екосистемни проучвания, София. Връзката между научните организация и производствения сектор е далеч от желаната. В момента работата на научните институти се negliжира силно от страна на практиката. Последствията от това са инвестиции с високо ниво на рисков капитал, ниска технологична култура и много често нерентабилност и фалит на стопанствата. Към момента, в стремежа си да оцелеят, научните звена (университети и институти) търсят и намират с успех поле за дейност основно в съпътстващи рибовъдната дейност области, като екология на водните тела, изследване на естествени популации на хидробионти, консултантска и преподавателска дейност, участие в международни проекти и др. Необходими са спешни мерки за намиране на пресечни точки за подобряване на взаимовръзката между производствения сектор и научната общност. Нуждата на сектора, особено на аквакултурата, от научно обслужване е силна, и добрата воля и от двете страни за колаборация е необходимост.

V. Тенденции в развитието на общата политика за рибарството:

На 13 юни 2018 г. Европейската комисия представи предложение за нов регламент за Европейския фонд за морско дело и рибарство (ЕФМДР), като част от следващата бюджетна рамка на ЕС за периода 2021-2027 г. Предложението се основава на четири приоритета:

- насърчаване на устойчивото рибарство и опазването на морските биологични ресурси;
- принос за продоволствената сигурност в Съюза чрез конкурентни и устойчиви аквакултури и пазари;
- създаване на предпоставки за растеж на устойчивата синя икономика и стимулиране на проспериращи крайбрежни общности;
- повишаване на ефективността на международното управление на океаните и създаване на предпоставки за безопасността, сигурността, чистотата и устойчивото стопанисване на моретата и океаните.

В Регламента не се определят императивни мерки за прилагане, а се описват различните области на подпомагане в рамките на всеки приоритет, като се предвижда гъвкава рамка за изпълнение. Вместо изброяването на мерки, подбрани от набор допустими действия - каквато е сегашната практика, в националните програми за следващия програмен период следва да се обърне специално внимание на стратегическите приоритети, избрани от всяка държава членка.

Въпреки наличието в МЗХГ на бюджетна програма „Рибарство и аквакултури“, следва да се отбележи, че към момента не е наличен действащ национален стратегически или планов документ, който да определя националните цели и приоритети в сектор Рибарство. Разработени в началото на предходния планов период национални програми са изпълнили предназначението си към 2014 г. - Националната програма за рибарството и аквакултурите (2007-2013) и Национална програма за подпомагане устойчивото развитие на рибните ресурси 2008-2013. Не е извършвана оценка на изпълнението на посочените документи.

VI.SWOT анализи:

1.Стопански риболов:

Силни страни:	Слаби страни:
<p>- Сравнително равномерно разпределение на предприятията в трите морски области Бургас, Варна и Добрич.</p> <p>-Значително повишаване на приходите в подсектор Морски и океански риболов след 2014 г.</p> <p>-Основна част от приходите се генерира от улова на цаца и рапани, които са суровина за българската преработваща промишленост.</p> <p>-Сериозно нарстване на улова на бяла пясъчна мида и приходите от нея.</p> <p>-Повишаване на приходите от барбуня, при с много по-малка от другите морски видове сезонна зависимост.</p> <p>-Реализирани приходи от калкан, съобразно квотата за улов, която е усвоена.</p> <p>-Увеличаване на броя на заетите лица в подсектор Морски и океански риболов.</p>	<p>-Ефективността в сектора силно се влияе от външни фактори - околна среда, рибни запаси, сезонни изменения и др.</p> <p>-Сезонна зависимост на обемите и приходите от улов на повечето основни видове - лефер, сафрид, паламуд, попчета и др.</p> <p>-Минимални обеми на улов и дейност в подсектор Сладководен риболов.</p> <p>-Растежът на приходите в подсектора се дължи основно на увеличаването на обемите на улова и улов на видове с висока единична цена, като бяла пясъчна мида.</p> <p>-Липса на многогодишен национален план за развитието на стопанския риболов.</p>

<p>-Нарастване на производителността на труда в подсектора след 2013 г.</p> <p>-Повишаване на ефективността на флота, намаляващи разходи за единица улов</p> <p>-Оптимизиран флот с ненарастващи разходи за горива и ремонти.</p>	
<p>Възможности:</p>	<p>Заплахи:</p>
<p>-Засилване на тенденцията за повишаване на производителността на труда (приходи от заето лице), проявена в последните 3-4 години.</p> <p>-Възможност за оптимално развитие в подсектора след намаляване на ДМА.</p> <p>-Развитие на целенасочена държавна подкрепа за подобряване конкурентоспособността в подсектора.</p>	<p>-Негативно влияние на коронавирус кризата върху пазара на труда и пазарите на продукция.</p> <p>-Доминиран от микро-предприятия подсектор, което предполага неустойчивост на икономическите оператори.</p> <p>-Висока териториална концентрация на предприятията с основен дял в приходите в подсектора в област Бургас.</p> <p>-Зависимост на подсектора от финансовото подпомагане по линия на оперативните програми, което определя нарастване на приходите спрямо 2013 г.</p> <p>-Възможно намаляване на приходите от бяла пясъчна мида и рапани поради намаляне на запасите или използване на технологии, които застрашават екологичното равновесие.</p> <p>-Продължаваща тенденция на формиране на ниска печалба в подсектор Морски и океански риболов.</p>

Потребности (на база на SWOT анализа):

Оптимистични стратегии:

- подкрепа за развитие на устойчив дребномащабен крайбрежен риболов;
- прилагане на компенсационни схеми за временно прекратяване на риболовните дейности във връзка с опазване на рибните ресурси;
- подобряване на хигиената, безопасността и условията на труд на борда, и енергийната ефективност;
- прилагане на мерки за адаптирането и управлението на риболовния капацитет;
- модернизиране на рибарските пристанища.

Консервативни стратегии:

- създаване на дългосрочни партньорства за увеличаване на преработката на български суровини от улов;
- устойчиво технологично развитие на улов, който би могъл да представлява заплаха за екологичното равновесие на морски екосистеми, например бяла пясъчна мида и рапани.

Конкурентни стратегии:

- подобряване на условията за извършване на първа продажба, качеството на разтоварените продукти и проследимостта им;
- увеличаване на доходите на заетите в сектора чрез възможност за пряка продажба и добавяне на стойност към собствения улов;
- диверсификацията на дейностите на заетите в сектора в по-широкия контекст на устойчивата синя икономика;
- насърчаване повишаването на знанията, уменията и изграждането на капацитет и осведоменост на заетите в бранша;
- подобряване на контрола и правоприлагането при извършването на риболовна дейност;
- създаване на успешни партньорства между бизнеса - риболов и аквакултури, и научните организации с цел опазване и възстановяване на морското и крайбрежното биоразнообразие и екосистеми, включително защитените морски зони и защитените зони по „Натура 2000“, и участие в съвместното управление на морското пространство.

2. Аквакултури:

Силни страни:	Слаби страни:
<ul style="list-style-type: none">- Производство на продукти с високи хранителни, вкусови и здравословни качества.- Наличие на богати природни дадености (климатични, водни ресурси) за развитието на подсектора.- Наличие на много малки и средни язовири като база за развитието на полуинтензивно рибовъдство със слабо въздействие върху околната водна среда.- Наличие на големи язовири за развитие на индустриално садково рибовъдство.-Наличие на модерни (нови и реконструирани)аквакултурни стопанства, с технически и технологични мощности и	<ul style="list-style-type: none">- Секторът не е достатъчно конкурентен на световния пазар (производство на малки обеми, неустойчивост в производството).- Недостатъчно взаимодействие между изследователския сектор и бизнеса.- Все още недостатъчна консумация на риба и хидробионти на вътрешния пазар и не достатъчно ефективно промотиране на продуктите от българските аквакултури.- Производство на малък брой видове риби и на риби от нисък ценови сектор.- Липса на единни действия между браншовите организации за промотиране на българските компании на

<p>капацитети.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Използване на биотехнологии на производство с дългогодишни традиции в подсектора и значителен национален опит в отглеждане и развъждане на традиционни риби -Наличие на научен и образователен сектор в сферата на аквакултурите. -Повишено търсене на продукция от аквакултури. - Добър имидж на българската продукция от аквакултури на местния и чуждите пазари. -Възможност за развитие на екологосъобразни производства, приложими в защитени зони. - Дългосрочна тенденция на нарастване на приходите от производство на аквакултури с ускоряване на темпа на растеж след 2014 г.; - Нарастване на приходите от шаранови и пъстървови видове, на които се дължат основна част от приходите в подсектора. -Нарастване на приходите от производство на африкански сом след 2014 г. - Високи приходи от износ на черен хайвер в резултат от стабилно развиващо се отглеждане на есетрови видове. - Изравняване на средния приход на предприятията в подсектора (основно микро-) със средния приход на микропредприятията в страната през 2018 г. - Дългосрочна тенденция на повишаване на производителността на труда (приходи от заето лице) с по- изявен растеж след 2014 г., като производителността на труда при сладководните аквакултури е по-висока от тази при соленоводните. - Съществено нарастване на разходите за ДМА до 2015 г. включително. 	<p>международни пазари и идентифициране на пазарни ниши.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Слабо развита директна продажба „от фермата”. - Липса на морска аквакултура за отглеждане на риби, специално на калкан. - Липса на добри практики, които да са в услуга на рибопроизводителите. -Използване на малки и плитки язовири за садкова аквакултура. - Навлизане на нови видове в аквакултурата без налична етаблирана технология за тяхното индустриално производство. - Липса на достатъчно количество зарибителен материал, особено от определени видове (европейски сом, бяла риба, шука, балканска пъстърва и др.), задоволяващ нуждите на подсектора на национално ниво. -Липса на регионални ветеринарно-медицински кадри с професионални познания в областта на профилактиката и лечението на болести в аквафермите. -Липса на квалификацията и подобряване на нивото на техническите умения и технологичните знания на заетите в подсектора работници и специалисти. - Наличие на производствени мощности, с неокапацитени възможности за производство. - Недостатъчно пазарни проучвания относно предпочитания на консуматорите и възможностите за реализация на риба. - Ниски и стагниращи цени на килограм при производител, на едро и дребно за шаранови видове и черна морска мида. - Стагниращи цени на килограм при производител, на едро и дребно за пъстървови и сомови видове. - Ниска активност на регистрираните рибовъдни стопанства - по-малко от
--	--

	<p>половината регистрирани са със статус „активни“, като делът им намалява допълнително след 2015 г.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Недостатъчно кампании за повишаване на обществената осведоменост относно продуктите от аквакултура. - Разпокъсана и непълна информационна база за аквакултурните стопанства (отсъствие на данни за площта и водните обеми на стопанствата, за вида на водоизточника и обема на ползваната вода, за наличието/отсъствието на пречиствателно съоръжение; координати на стопанството; данни за първата му регистрация и др.).
Възможности:	Заплахи:
<ul style="list-style-type: none"> - Подобряване на прозрачността и ефективността на лицензионните процедури. - Въвеждане на иновативни, перспективни и устойчиви практики и технологии в аквакултурата. - Подобряване на производството на зарибителен материал чрез изграждане на специализирани стопанства, за задоволяване на нуждите на фермите в България от съответните видове и намаляване на зависимостта им от внос. - Повишаване на професионалните умения на заетите в сектор аквакултури, посредством учение през целия живот и въвеждане на ноу-хау. - Финансиране на сектора със средства от европейски фонд за морско дело и рибарство, фючърсни и форуърдни сделки с изградена пазарна структура, съфинансиране на застрахователната премия и финансов инжинеринг. - Диверсифициране на производството чрез култивиране на видове от високия ценови сегмент, с експортна насоченост и потенциал за промишлена преработка и развиване на туризъм. - Повишаване на добавената стойност на 	<ul style="list-style-type: none"> - Негативно влияние на коронавирус кризата върху пазара на труда и пазарите на продукция. - Системно или импактно замърсяване на водите. - Глобални климатични промени, водещи до засушаване, което може да доведе до недостиг на количеството и качеството на вода за аквакултурите. - Повишена конкуренция на единния европейския пазар (EU-27), Норвегия, Исландия и най-вече внос на риба, нерибни хидробионти и техни продукти от ниския ценови сегмент от Индонезия, Виетнам, Китай, Чили и др. - Конфликт между различните ползватели на водните ресурси (електроенергия, напояване, питейни нужди, риболов). - Разпространение на болести при внос на зарибителен материал и слаб контрол върху интродуцираните хидробионти. - Повишаване на цените на фуражите за аквакултури. - Липса на система за застраховане, компенсации и възстановяване с цел облекчаване на положението след природни бедствия и аварии и други

<p>продукцията от аквакултури чрез извършване на дейности по първична преработка и маркетинг.</p> <p>-Разширяване на гамата от продукти предлагани на международния пазар.</p> <p>- Подобряване кооперирането чрез браншовите структури, асоциации и организации на производители при разработване на национални политики, ценообразуване и пазарна инфраструктура.</p> <p>- Създаване на организации на рибопроизводителите с цел промотиране и първа продажба на риба и рибни продукти</p> <p>- Ефективно промотиране на местни продукти.</p> <p>- Продължаване на тенденцията за увеличаване на броя на заетите лица, ясно изявена след 2015 г.</p> <p>- Възстановяване на рибопроизводството в съществуващи специализирани топловодни басейнови стопанства.</p> <p>- Сертифициране на ферми за биологично отглеждане на риба в България</p> <p>- Увеличаване на приходите от производство на балканска пъстърва предвид ясно изразени предпочитания на потребителите.</p> <p>- Мултифункционално използване на басейновите стопанства за допълнителни алтернативни дейности и доходи.</p> <p>-Пошиване на добавянето на стойност към производството (разширяване на асортимента на рибните продукти като рибна кайма, пастети, салати, топлопушени продукти и др.).</p> <p>- Повишаване на дела на акваекологичните услуги от аквакултура.</p> <p>- Продължаване на целенасочена държавна подкрепа за подобряване конкурентоспособността в подсектора при оптимизиране на използването на ресурсите.</p>	<p>природни фактори.</p> <p>- Негативни последици от разрастването на популациите от рибоядни птици върху състоянието на рибните популации в обектите за аквакултури и в естествените водни обекти и язовирите.</p> <p>- Високо ниво на браконьерството.</p> <p>-Ниска квалификация на работния персонал в новосъздадените индустриални стопанства, особено в тези с рециркулационни системи.</p> <p>- Застаряваща работна сила и трудности в намирането ѝ.</p> <p>- Ниска възвращаемост на инвестициите (печалба) в производство на черна морска мида, регистрирани са сериозни загуби в няколко от годините след 2014 г.</p> <p>- Ниска печалба в подсектора на производството на сладководни аквакултури. Растежът на приходите в подсектора се дължи основно на увеличаването на обемите произвеждани аквакултури и в минимална степен на повишение на продажните цени.</p>
--	---

Потребности (на база на SWOT анализа):

Оптимистични стратегии:

- Развитие на устойчиви аквакултурни производства, щадящи експлоатацията на водните ресурси и с ниско влияние върху околната среда;
- Специфични потребности: промени в нормативната уредба за дългосрочно ползване на малките и средни язовири за рибовъдна дейност; подобряване на производствените характеристики на водоема/басейновото стопанство чрез реконструкция и модернизация на техническите съоръжения - кранове, връзки, различните шахти, филтри, бетониране на открити канали, саваци, диги и т.н. и премахване на обрастванията от водна и наземна растителност; диверсифициране на поликултурата с добавяне на допълнителни стопански ценни видове риба като европейски сом, бяла риба, щука, лин, есетрови видове, езерен рак и др.;
- Отговорна интензификация на аквакултурата.

Консервативни стратегии:

- Модернизация и реконструкция на пъстървовъдството с привеждането на фермите към режим на многократно използване на водата с пречистване и аериране;

Конкурентни стратегии:

- директна продажба на рибата on farm чрез обособени щандове, чрез on line магазини, мобилни магазини, фермерски пазари и др.;
- добавяне на стойност към производството, чрез извършване на първична обработка на произведената продукция в изградени собствени помещения;
- диверсификация на аквакултурната дейност, чрез развитие на допълнителни дейности в зоните около водоема/басейновото стопанство като туризъм, любителски риболов и др.;
- добавяне на стойност към дейностите на фермата чрез изграждане на помещения за настаняване на туристи, оборудване на водоема със съоръжения за любителски риболов, изграждане на заведения за хранене и др.;
- промотиране на рибовъдството като част/допълнителна дейност от общата земеделска дейност на фермера, т.е. промотиране развитието на бизнес от семеен тип, способен да генерира устойчива заетост, включително на членове от семейството, ниско квалифицирани работници и уязвими групи в селските райони, характеризиращи се с висока безработица;
- промотиране участието в доброволни схеми за предоставяне на акваекологични услуги, като подкрепа за стопанства ситуирани в зони по Natura, хабитати на птици, защитени и влажни зони и др.;
- повишаване на производството на зарибителен материал;

- поставяне на основите на марикултурата от калкан;
- насърчаване повишаването на знанията, уменията и изграждането на капацитет и осведоменост на заетите в аквакултурния бранш;
- опростяване на административните процедури.

Парадоксални стратегии:

- Поставяне на основите на аквакултурата от змиорки и марикултурата от калкан чрез пилотни инициативи и създаване на национално адаптирана технология, включително за производство и/или доставка на зарибителен материал.

3. Преработка на риба и други водни организми:

Силни страни:	Слаби страни:
<p>о Балансирана структура на предприятията в подсектора по отношение на големина - микро, малки и средни.</p> <p>о Добър експортен потенциал и нарастващо количеството на експортираната продукция с всяка година.</p> <p>о Дългосрочна тенденция за увеличаване на приходите от преработка на риба и други водни организми (основно консервирана), като основни видове са скумрия, тон, цаца, аншоа (на ишлеме) и др.</p> <p>о Бързо увеличаване на приходите от преработка на скариди, като стойността на продукцията през всяка от последните три години е 3,5 пъти тази през 2014 г.</p> <p>о Дългосрочно нарастване на средните годишни приходи на предприятие.</p> <p>о Генерирана печалба в сектора във всяка от последните 10 години.</p> <p>о Дългосрочно повишаване на производителността на труда (приходи от заето лице), като ръстът му в подсектора е най-висок за ХВП.</p> <p>о От нетен вносител за периода преди 2014 г. подсекторът се е превърнал в износител в периода 2014-2017 г. с положителен баланс от над 50 мил. лв.</p> <p>о Подсекторът е с най-високо икономическото използване на</p>	<p>о Зависимост на част от сектора от ръчен труд и ниска цена на труда.</p>

инвестиционния капацитет в ХВП, показващо наличие на оптимално натоварване на създадения инвестиционен капацитет, висока пазарна възвращаемост и добра ценова позиционираност.	
Възможности:	Заплахи:
<ul style="list-style-type: none"> o Нарастване на приходите от преработка на множество нишови продукти. o Нарастване на обемите продукция, приходите на предприятията и броя на заетите в подсектора. o Подобряване на оползотворяването на странични продукти от обработката. 	<ul style="list-style-type: none"> o Негативно влияние на коронавирус кризата върху пазара на труда и пазарите на продукция. o Възможни затруднения при намирането на работна ръка предвид трудоемкия характер на дейността. o Зависимост на голяма част от сектора от вносни суровини.

Потребности (на база на SWOT анализа):

Оптимистични стратегии:

- увеличаване на преработката на множество нишови продукти;
- нарастване на обемите продукция, приходите на предприятията и броя на заетите в подсектора;
- подобряване на оползотворяването на странични продукти от обработката;
- осигуряване на достъп до финансови инструменти, допълнено от продължаване на целенасочена държавна подкрепа за подобряване конкурентоспособността в подсектора при оптимизиране на използването на ресурсите;
- осигуряване на достъп до финансиране от ЕФРР за реализация на мащабни инвестиции, насочени към оползотворяване на странични продукти от обработката и до създаване на възможност за преработка/производство на нишови продукти;
- намаляване на административната тежест по отношение на преработвателните предприятия и осигуряване на подкрепа за капацитет за навлизане на нови пазари;
- специфично намаляване на регулативната тежест по отношение на обработката на риба и рибни продукти и разграничаването на режимите с тези за преработка на риба и рибни продукти;
- развитие на рекламния потенциал и разнообразието от продукти и свързването им с целите по отношение нарастване на консумацията в страната;
- повишаване на информационната обезпеченост за развитието на сектора, позволяващо адекватно и навременно проследяване и предприемане на съответни мерки.

Консервативни стратегии:

- Увеличаване на преработката на български суровини и създаване на множество нишови продукти, които максимално да оползотворяват националния улов и производство от аквакултури.

4. Пазар на риба и други водни организми:

Силни страни:	Слаби страни:
<ul style="list-style-type: none"> о Високо вътрешно потребление на пъстървови видове. о Значим износ от общото производство на шаранови и пъстървови видове. о Високи цени на черния хайвер на международните пазари. о Високо качество на българския черен хайвер, признато на международните пазари. о Високо качество на българското производство от аквакултури, признато на българския пазар. о Създаден и развиващ се вътрешен пазар за черна морска мида и скариди. 	<ul style="list-style-type: none"> о Ниско вътрешно потребление на риба и рибни продукти (второ най-ниско в ЕС28). о Ограничено предлагане на риба и рибни продукти о Слабо развити пазари и тържища за директна продажба от рибари и фирми в сектор Стопански риболов. о Много ниски нива на износ на сомови видове о Не е създадено вътрешно търсене на есетрови видове за консумация. о Разнородна икономическа информация за подсектори Стопански риболов и Аквакултури, с различни степени на сравнимост. о Разнородна икономическа информация за подсектор Преработка на риба и други водни организми, с различни степени на сравнимост.
Възможности:	Заплахи:
<ul style="list-style-type: none"> о Развиване на пазари и тържища за директна продажба от рибари и фирми в сектор Стопански риболов за максимално реализиране на улова. о Наличие на разпознаваемост и вътрешно търсене за българския улов. о Развиване на нови външни пазари в по-високи ценови класове на шаранови и пъстървови видове (прясна/охладена) риба. о Развитие на вътрешното потребление на сомови и есетрови видове. о Развитие на износа на черна морска мида и сомови видове. о Публикуване на цените за килограм улов/ първо разтоварване и продукция от 	<ul style="list-style-type: none"> о Негативно влияние на коронавирус кризата върху пазарите в национален, европейски и световен план. о Нарастващо потребление на пресни/охладени продукти от внос, които директно конкурират продуктите от български улов. о Намалващо потребление на вътрешния пазар на шаранови видове под натиск на конкурентни продукти и променящи се предпочитания на потребителите. о Недиверсифициран износ на шаранови и пъстървови видове, зависим основно от един пазар (Румъния) о Силно конкурентен пазар на производители на шаранови и пъстървови

<p>аквакултури по видове от ИАРА заедно с публикуването на обемите по видове.</p> <p>о Включване на цени на производител на продукти от улов и производство на аквакултури в данните на САПИ, в допълнение на цени на едро и дребно, за проследяване на веригите от производител до пазара.</p> <p>о Структуриране и уеднаквяване на данните на БАБХ за преработката по видове на годишна база.</p>	<p>видове, който затруднява навлизане на нови фирми.</p> <p>о Силно развито производство в ЕС на шаранови видове (основно в централно европейските страни), което повишава конкуренцията на външните пазари.</p> <p>о Силно развито производство в ЕС и други съседни страни на пъстървови видове (Турция), което оказва натиск върху цените чрез значим внос.</p> <p>о Промяна в предпочитанията на потребителите към други продукти</p> <p>о Високи обеми на внос на замразени сомови видове.</p> <p>о Ограничено наличие на надеждни данни за търговията с черен хайвер.</p> <p>о Ограничена вътрешнообщностна търговията с есетрови видове в ЕС.</p> <p>о Големи предлагани обеми на скариди и черна морска мида на международните пазари в по-ниските класове продукти.</p>
---	--

Потребности (на база на SWOT анализа):

Оптимистични стратегии:

- насърчаване повишаването на консумацията на риба и рибни продукти (подкрепена със съответните мерки;
- насърчаване на късите вериги за достъп на потребители до производители, вкл. чрез съвременните технологии, основно ИТ (електронни тържища и борси, електронен маркетинг).

Конкурентни стратегии:

- вертикална интеграция на продуктовата верига (от водоема до тигана) за контрол на качеството и проследяване на продукцията, бърза реакция при промени на пазара, по-добра пазарна позиция на входа (храна/ зарибителен материал) и изхода (първични/ вторични продукти от аквакултура с по-висока добавена стойност), оптимизация на логистичните процеси и др.;
- хоризонтална интеграция на производители на аквакултура на основата на етично (и взаимозигодно) сътрудничество за постигане на по-силна пазарна позиция и намаляване на влиянието на агресивната координация, налагана от най-силните пазарни субекти;

- повишаване на информационната обезпеченост за пазарната верига чрез интеграция на съществуващите бази данни, с цел осигуряване на тяхната цялостност, достъпност, сигурност и съпоставимост за целите на анализа и планирането.

Консервативни стратегии:

- Устойчиво развитие на износа със запазване на завоюваните пазари и разширяването им при възможност.

VII. Визия за развитието на сектор „Рибарство“ за периода 2021-2027:

1.Визия:

Гарантиране на продоволствена сигурност, чрез производство на качествени продукти и генериране на просперитет в крайбрежните и вътрешните райони чрез екологично, социално и икономически устойчиво развитие на риболова и аквакултурите.

2.Стратегически цели и насоки:

Основните стратегически цели за реализиране на визията са:

- подкрепа за устойчив риболов, щадящ водните биологични ресурси, с особено внимание към дребномащабния риболов;
- насърчаване развитето на аквакултури, чиито дейности са интегрирани с опазването на околната среда и биоразнообразието;
- насърчаване на устойчива преработвателна индустрия;
- развитие на свързана инфраструктура и организиран пазар;
- развитие на квалификацията на човешките ресурси;
- принос към регионалната заетост;
- насърчаване на връзката между наука и практика.

Постигането на тези цели ще се осъществи с действия в следните конкретни стратегически насоки:

- запазване, стабилизиране, разширение и модернизация на съществуващи производствени мощности - морски и сладководни, и изграждане на нови, прилагащи технологии, щадящи експлоатацията на водните ресурси и с ниско влияние върху околната среда;
- повишаване на производството на аквакултури в условията на устойчив растеж;

- увеличаване на икономическата ефективност на производството на аквакултури и риболова чрез директни продажби, добавена стойност, диверсификация на дейностите, регионално коопериране, организации на пазара и др.;
- прилагане принципите на устойчив риболов и опазване на околната среда чрез модернизиране на флота;
- насърчаване растежа на секторите, допринасящи за синята икономика и стимулиране на развитието на общностите в районите с традиции в рибарство и развиващи аквакултури в крайбрежните и вътрешните райони.

4.Приоритетите на ЕФМДРА:

Ключов финансов механизъм за осъществяване на визията и целите за развитието на сектор Рибарство в България е ЕФМДРА. Фондът допринася за прилагането на общата политика в областта на рибарството (ОПОР) и на морската политика. Към настоящия момент в него са заложили следните приоритети:

Приоритет 1: Насърчаване на устойчивият риболов и опазването на водните биологични ресурси		
Специфични цели (СЦ)	Дейности за постигане на СЦ:	Дейности на национално ниво в синхрон с изпълнението на Приоритет 1:
1. Укрепване на икономически, социално и екологично устойчиви риболовни дейности;	1. Компенсации за рибарите за събирането на изгубени риболовни уреди и на отпадъци в морето;	-Подкрепа за развитие на устойчив дребномащабен крайбрежен риболов;
2. Повишаване на енергийната ефективност и намаляване на емисиите на CO ₂ чрез подмяна или обновяване на риболовните кораби;	2. Инвестиции в пристанищата или друга инфраструктура за набавяне на подходящи съоръжения за приемане на изгубени риболовни уреди и на отпадъци, събрани в морето;	-Прилагане на компенсационни схеми за временно прекратяване на риболовните дейности във връзка с опазване на рибните ресурси и водните екосистеми;
3. Насърчаване на адаптирането на риболовния капацитет към възможностите за	3. Действия за постигане или поддържане на добро екологично състояние на морската среда;	-Подобряване на хигиената, безопасността и условията на труд на борда, и на енергийната ефективност;
	4. Изпълнение на мерките за пространствена защита;	-Прилагане на мерки за адаптирането и управлението на риболовния капацитет;
	5. Управление, възстановяване, наблюдение и	-Подкрепа за модернизиране на рибарските пристанища;
		-Подобряване на условията за извършване на първа продажба, качеството на разтоварените продукти и проследимостта им;
		-Увеличаване на доходите на заетите в сектора чрез възможност за пряка продажба и добавяне на

<p>риболов и допринасяне за постигането на справедлив жизнен стандарт в случай на дадено временно преустановяване на риболовните дейности</p> <p>4. Насърчаване на ефективен контрол в областта на рибарството и на надеждни данни за вземането на решения, основани на знанието</p> <p>5. Допринасяне за опазването и възстановяването на водното биологично разнообразие и на водните екосистеми.</p>	<p>мониторинг на защитените зони по „Натура 2000“;</p> <p>6. Защита на видовете;</p> <p>7. Възстановяване на вътрешните водоеми.</p>	<p>стойност към собствения улов;</p> <p>-Диверсификацията на дейностите на заетите в сектора в по-широкия контекст на устойчивата синя икономика;</p> <p>-Насърчаване повишаването на знанията, уменията и изграждането на капацитет и осведоменост на заетите в бранша;</p> <p>-Подобряване на контрола и правоприлагането при извършването на риболовна дейност;</p> <p>-По-стриктно събиране и обработка на данни, проследимост, мониторинг и наблюдение, публичност на данните в подходяща и достъпна за гражданите форма и постоянно обновяване на същите през определени периоди, характерни за отделните дейности;</p> <p>-Създаване на успешни партньорства между бизнеса - риболов и аквакултури, и научните организации с цел опазване и възстановяване на морското и крайбрежното биоразнообразие и екосистеми, включително защитените морски зони и защитените зони по „Натура 2000“, и участие в съвместното управление на морското пространство.</p>
---	--	--

Приоритет 2: Насърчаване на устойчивите дейности, свързани с аквакултурите, и на преработването и предлагането на пазара на продукти от риболов и аквакултури		
Специфични цели (СЦ)	Дейности за постигане на СЦ:	Дейности на национално ниво в синхрон с изпълнението на Приоритет 2:
<p>1. Насърчаване на устойчиви и икономически жизнеспособни дейности, свързани с аквакултурите;</p> <p>2. Насърчаване на предлагането на пазара, качеството и добавената стойност на продуктите от</p>	<p>1.Подпомагане развитието на устойчиви аквакултурни производства, щадящи експлоатацията на водните ресурси и с ниско влияние върху околната среда;</p> <p>2.Подпомагане свързано с повишаване на производството на</p>	<p>Подпомагането в това направление може да е свързано с:</p> <p>-подобряване на производствените характеристики на водоема/басейновото стопанство чрез реконструкция и модернизация на техническите съоръжения - кранове, връзки, различните шахти, филтри, бетониране на открити канали, саваци, диги и т.н. и премахване на обрастванията от водна и наземна растителност.</p> <p>- диверсифициране на поликултурата с добавяне на допълнителни стопански ценни видове риба като европейски сом, бяла риба, щука, лин, есетрови видове,</p>

<p>риболов и аквакултури, както и преработването на тези продукти.</p>	<p>зарибителен материал; 3.Подпомагане на отговорната интензификация на аквакултурата</p>	<p>езерен рак и др.</p> <ul style="list-style-type: none"> - директна продажба на рибата on farm чрез регистриране на обособени щандове или пунктове за първа продажба на продукцията от аквакултура, чрез on line магазини, мобилни магазини, фермерски пазари и др. - добавяне на стойност към производството чрез извършване на първична обработка на произведената продукция в изградени собствени помещения. - диверсификация на аквакултурната дейност чрез развитие на допълнителни дейности в зоните около водоема/басейновото стопанство като туризъм, любителски риболов и др. - добавяне на стойност към дейностите на фермата чрез изграждане на помещения за настаняване на туристи, оборудване на водоема със съоръжения за любителски риболов, изграждане на заведения за хранене и др. - промотиране на рибовъдството като част/допълнителна дейност от общата земеделска дейност на фермера, т.е. промотиране развитието на бизнес от семеен тип, способен да генерира устойчива заетост, включително на членове от семейството, ниско квалифицирани работници и уязвими групи в селските райони, характеризиращи се с висока безработица. - промотиране участието в доброволни схеми за предоставяне на услуги по опазване на околната среда и биоразнообразието, като подкрепа за стопанства ситуирани в зони по Натура, хабитати на птици, защитени и влажни зони и др.
	<p>4.Развитие на садкова аквакултура в големите държавни язовири</p>	<ul style="list-style-type: none"> -Модернизация на пъстървовъдството -Подпомагане поставянето на основите на марикултурата от калкан -Насърчаване повишаването на знанията, уменията и изграждането на капацитет и осведоменост на заетите в подсектор Аквакултури -Опростяване на административните процедури

	<p>5.Насърчаване на предлагането на пазара, качеството и добавената стойност на продуктите от риболов и аквакултури, както и преработването на тези продукти</p>	<p>-осигуряване на достъп до финансови инструменти, допълнено от продължаване на целенасочена държавна подкрепа за подобряване конкурентоспособността в подсектора при оптимизиране на използването на ресурсите</p> <p>-осигуряване на достъп до финансиране от ЕФРР за реализация на мащабни инвестиции, насочени към оползотворяване на странични продукти от обработката и до създаване на възможност за преработка/производство на нишови продукти</p> <p>-намаляване на административната тежест по отношение на преработвателните предприятия и осигуряване на подкрепа за капацитет за навлизане на нови пазари</p> <p>-специфично намаляване на регулативната тежест по отношение на обработката на риба и други водни организми и разграничаването на режимите с тези за преработка на риба и рибни продукти</p> <p>-развитие на рекламния потенциал и разнообразието от продукти и свързването им с целите по отношение нарастване на консумацията в страната</p> <p>-повишаване на информационната обезпеченост за развитието на сектора, позволяващо адекватно и навременно проследяване и предприемане на съответни мерки.</p> <p>-насърчаване повишаването на консумацията на риба и рибни продукти (подкрепена със съответните мерки)</p> <p>-насърчаване на късите вериги за достъп на потребители до производители, вкл. чрез съвременните технологии, основно ИТ (електронни тържища и борси, електронен маркетинг)</p> <p>-повишаване информационната обезпеченост за пазарната верига чрез интеграция на съществуващите бази данни, с цел осигуряване на тяхната цялостност, достъпност, сигурност и съпоставимост за целите на анализа и планирането.</p>
--	--	---

Приоритет 3: Създаване на предпоставки за растеж на устойчивата синя икономика и стимулиране на развитието на общностите, занимаващи се с риболов и аквакултури, в крайбрежните и вътрешните райони

Специфични цели	Дейности за постигане на СЦ:	Дейности на национално ниво в синхрон с изпълнението на Приоритет 3:
<p>1. Развитие на общностите, занимаващи се с риболов и аквакултури, в крайбрежните и вътрешните райони</p>	<p>1. Развитие на сектори, укрепващи устойчивата синя икономика, вкл. крайбрежен и вътрешен туризъм, особено такъв, свързан с морските ресурси и ресурсите от аквакултури, както и дейности, насочени към развитие на съществуващите мощности за риболов и аквакултури и към повишаване добавената стойност на произвежданите морски и от аквакултури продукти;</p> <p>2. Подкрепа за застраховане на дейността на стопанствата и производството;</p> <p>3. Подкрепа на дребномащабна инфраструктура за нуждите на общностите, занимаващи се с рибарство или аквакултури, вкл. и такава, насочена към конкретния сектор Рибарство;</p> <p>4. Насърчаване на сдружаването на рибарските общности и скъсяването на веригите за реализация на придобиваните в сектор Рибарство продукти</p> <p>5. Насърчаване създаването на организации на производителите, включително чрез облекчаване на процедурите;</p> <p>6. Насърчаване съвместна</p>	<p>- диверсификация на общностите чрез подкрепа на сектори, укрепващи устойчивата синя икономика</p> <ul style="list-style-type: none"> - увеличаване на добавената стойност на произвежданите морски и от аквакултури продукти - насърчаване съвместната работа с научни организации и професионални и висши училища за постигане целите на устойчиво развитие и осигуряване и оползотворяване на данни - насърчаване обмена на практики и запазване и развитие на създадения капацитет за планиране и управление в общностите.

	<p>работа с научни организации и професионални и висши училища за разработване и реализация на експериментални модели, за планиране и провеждане на проучвания, за проектиране и осигуряване информация за бази данни с индикатори, наблюдаващи развитието на морския сектор, сектор Рибарство, синята икономика, вкл. нуждите от обучения и квалификации и др.;</p> <p>7. Насърчаване развитието на мрежи и обмяната на опит между общностите, занимаващи се с рибарство или аквакултури;</p> <p>8. Изграждане на Национална рибарска мрежа с участието на МИРГ и осигуряване на възможности за запазване и капитализиране на създадения капацитет за планиране и управление в областта на развитието на общностите.</p>	
--	---	--

Приоритет 4: Укрепване на международното управление на океаните и осигуряване на безопасността, сигурността, чистотата и устойчивото стопанисване на моретата и океаните	
Специфични цели	Дейности на национално ниво в синхрон с изпълнението на Приоритет 4:
<p>1. Укрепване на устойчивото стопанисване на моретата и океаните чрез насърчаване на знанията за морската</p>	<p>- подобряване събирането, управлението и използването на данни за морската среда, морските екосистеми и ресурси, които са от съществено значение за управлението на рибарството;</p> <p>- борба срещу нелегалния, недокладван и нерагламентиран риболов на национално и регионално ниво;</p> <p>- подобряване на морски надзор (CISE) - сътрудничество на бреговата охрана на</p>

<p>среда, морското наблюдение и/или сътрудничеството по отношение на функциите по брегова охрана</p>	<p>национално и регионално ниво; -координирано пространствено планиране на морската акватория; осигуряване на устойчиво развитие и растеж на аквакултурите чрез координирано пространствено планиране и осигуряване на необходимите места за разполагане на морските ферми, а също така и на места за придружаващата инфраструктура.</p>
--	--

Ключови индикатори за изпълнение:

- Брой създадени икономически оператори;
- Дял на икономически оператори с нараснал оборот;
- Брой създадени работни места;
- Брой запазени работни места;
- Брой хора, с ползи от осъществените дейности;
- Дейности, адресиращи възстановяване на околната среда, консервация, опазване на екосистеми, биоразнообразие, здраве и благосъстояние;
- Енергийно потребление, намаляващо емисиите на въглероден оксид;
- Брой на подкрепените МСП;
- Брой на рибарските съдове, оборудвани с уреди за електронно позициониране и инструменти за докладване на улова;
- Брой на местните рибарски групи